

סרט נורמלי

סרט זה מוקדש לאומה האלמונית החדשה, הרביעית בגודלה באירופה, אומה של 11 מיליון מהגרים ועובדים זמניים. שעברו צפונה כדי לנצל את אוצרותיהן של המדינות המשיגות והביאו לשם את מינהגיהם המצחינים, את נימוסיהם המגריעילים ואת ניהוח השום.

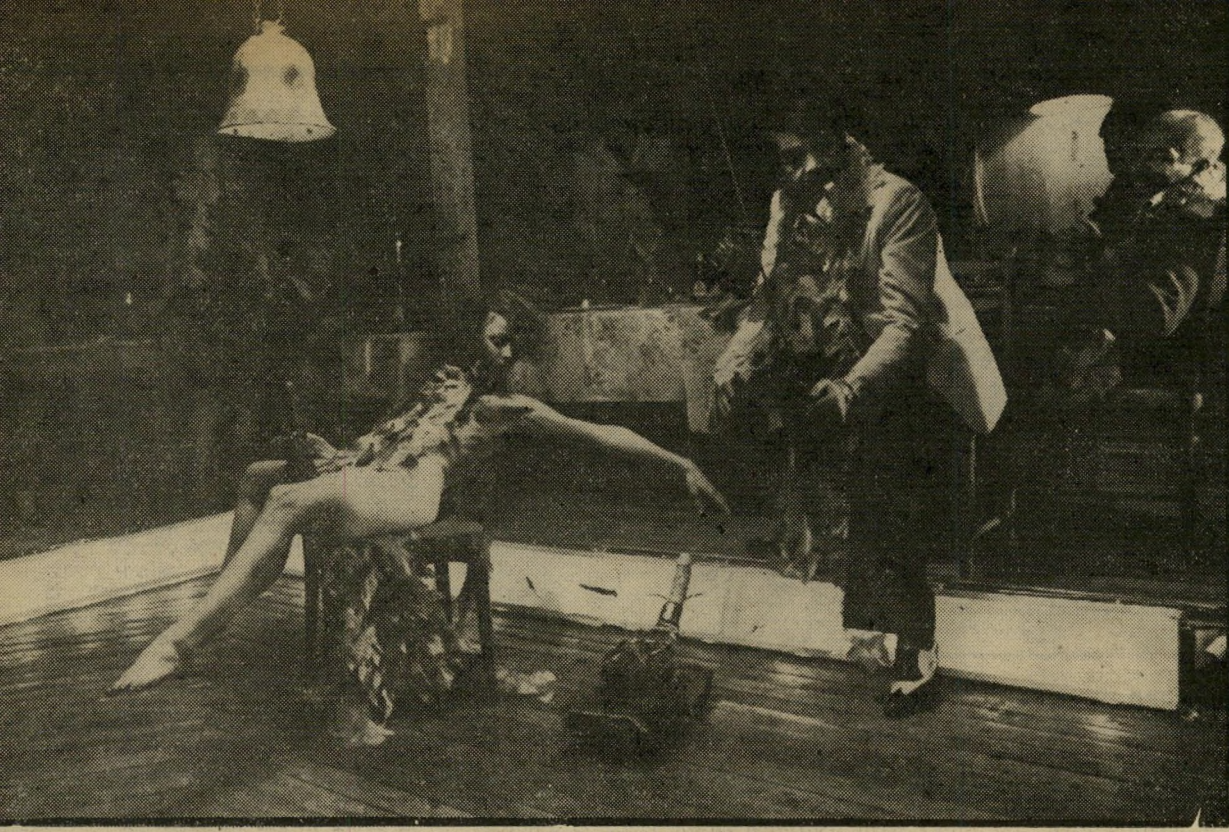
במלים אלה, כתובות באותיות קידוש לבנה, התכוון דושאן מאקאבייב לפתוח את סרטו החדש ביותר, מונטנגרו, הנקרא גם על חזירים ופנינים. הכותרת אינה מופיעה, בסופו של דבר, בראש הסרט, וזה אולי חלק מן הכניעה של מאקאבייב לכמה תכתיבי הפקה, שבלעדיהם לא היה זוכה לשוב ולעבוד באולפני הסרטים. אחרי שבע שנים של שתיקה כפויה.

המפיק השוודי, בו ג'ונסון, שנטל על עצמו את סיכון ההשקעה בסרט, קבע עי-מו מראש: "זאת חייבת להיות בראש ובראשונה קומדיה קלילה, המדברת בשפה מובנת לקהל הרחב והמטובלת ברוטב עשיר של פילפל מיני". כותרת פתיחה מן הסוג הזה, היתה עשויה להפחיד חלק מן הצופים, ומאקאבייב, שהתגעגע אל הקהל, נאלץ לוותר עליה.

יוגוסלאבי זה, שהוא, אולי, הקולנוען החצוף, הנועז, השגון והמקורי ביותר ה"פועל היום בקולנוע (כאשר מאפשרים לו לפעול — סירטו האחרון היה ב-1974) הרכין ראש.

התוצאה: מונטנגרו — סירטו האחרון שיוצג בישראל בסוף חודש זה. בנוכחותו האישית של הבמאי — נחשב למסחרי ביותר בכל סירטי פסטיבל קאן, האחרון, הוא כיסה, במפתיע, את כל הוצאותיו של המפיק, ג'ונסון, ונמכר בכסף רב בכל חלקי העולם.

מעריצי מאקאבייב, שלא נטשו אותו גם כאשר כל-כך הרבה מתוכניותיו, בי-שנים האחרונות, עלו על שירטון, שמחו

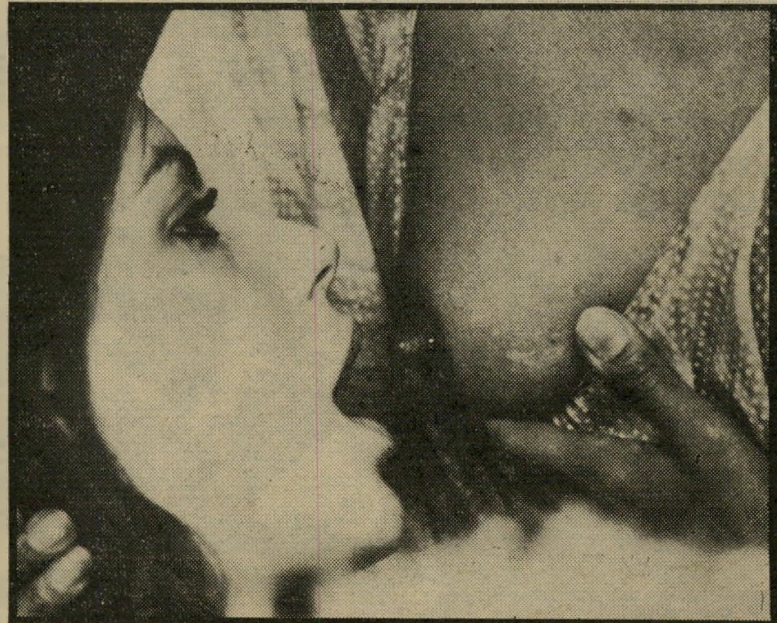
מועדון לילה של פועלים בלקניים בסירטו של מאקאבייב, "מונטנגרו" אברמן מכני על גלגלים

לשבתפקיד ראשי מופיע אברמן גברי מיכני, הנע על גלגלים? עולם שונה. כל אלה, כמובן, רק סמלי לים היצוניים למה שמאקאבייב רוצה לו-מר. בסרט יש אמנם עלילה, השונה במהר

סרט מתוק היתה התיסבוכת האידיאלוגית שלתוכה השליך את צופיו, כשהכריח את תם לא רק לחשוב, אלא אפילו להפעיל את מיטען הידיעות שיש להם. ומה עושה מי שאין לו מיטען כזה?

בשימתו. הדרך אל האולפנים נפתחה לפניו שוב.

קילקרו את האורגיה. מי שזוכר את סרט מתוק יודע שמאקאבייב אינו נמנה עם הביישנים, שחוששים לשטוח על הבד את מחשבותיהם. להיפך. הוא משתמש בתמונות הבוטות והחרפות ביותר, אבל לא פעם גם בפיוטיות ביותר, כדי להבהיר את כוונותיו בצורה שאינה משרתת לשתי פנים. מה שהפריע לשוק בי-

קארול דור יונקת משדיה של אישה ב"סרט מתוק" רעיונות הם חופשיים

תה מזו של סרטיו הקודמים: אשתו האמריקאית של איש עסקים שוודי שנותרת בגפה ביום השנה החדשה. נקלעת למועדון לילה של פועלים בלקניים ומגלה שם עולם שונה מעולמה המצוחצה. היא חורזת הביתה אך שום דבר לא יהיה עוד כפי שהיה.

מאחורי המיסגרת העלילתית הזאת, אפי שר למצוא שוב את הנושא שהסרטי את מאקאבייב מאז ומתמיד: החברה האנורית כגורם שמדכא את הפרט, והקידמה המשכללת את החברה אבל מחמירה את הדיכוי במקום למתן אותו.

מתוך תיאור אורח-החיים המסודר והמהוגן להפליא של מארטין ג'ורדאן, איש העסקים השוודי ורעייתו, מארילין, גיבור רי הסרט, מבצבץ הלעג של הבמאי. החורקים, המוסכמות, המותר והאסור באים לידי ביטוי משעשע במיוחד. לעומת החברה השוודית המתנוונה יש בפועלים הזרים, המהגרים שטרם השי-תחררו ממושגי החיים של רועי-הצאן בי-הרי הבאלקאנים, חיוניות, כנות, וקשר ישיר לחיים. גם כשהם מדברים זה עם זה,

במילים אחרות: זוג מתעלס במיטת סוכר, מיטת על שולחן מיטבת, אבר-מין מצופה זהב אצל הגבר ומקושט כפרים חיים אצל האשה — כל אלה מרכיבים מיסחריים בהחלט. אבל שירי מהפכה, אונייה שעל חרטומה מתנוסס דיוקנו של מארקס וגוויות של ילדים בשקי פלאסטיק ושאר הסמלים המסוככים, קילקלו את תמונת האורגיה שהסוחרים רצו לר-אות בסרט.

במונטנגרו התאפק מאקאבייב יותר. רור צים קומדיה מיסחרית? בבקשה. לא יהיה כאן שום דבר שיטריד את שנתכם יתר על המידה. אבל ג'ונסון, המפיק, הבטיח לו מראש, שאם ישמור על המיסגרת החיונית כמו ילד-טוב, אז מותר יהיה לו להכניס את הברקותיו הפרטיות, ככל שירצה, בין השניים.

וזאת בדיוק הוא עשה. וכי אצל מישהו אחר אפשר למצוא ברנש שסכין תקועה לו במיטתו, צועד בשלווה סטואית אחרי קטטה? איזה במאי היה מען, למשל, לה-עלות על המסך, מחוץ למיסגרות פורנו-גראפיות גרידא, בלט אירוטי מתוחכם

מאקאבייב: "אני בא מעולם העתיד!"

יוגוסלבי נפלא שהתאים לירושלים. היה זה סיפור על חייט קטן שאהב מאוד את ישו ורצה לעזור לו לסחוב את ה-צלב. וכך נצלב החייט תחת ישו וישו נעלם — איש לא יודע לאן. אך המפיק אמר לי שסיפור כזה לא בא בחשבון בישראל. אולי בפעם אחרת בעתיד...

סיפרו לי שגנבו ממני רעיונות. לא איכפת לי. רעיונות הם חופשיים. אם לואי מאל החליט להראות אשה מיניקה אשה בירח שחור כמו בסרט מתוק שלי. אם זה עור לו ביצירתו — שיבושם לו. אם בטוחי שחה הגיבור בתוך שעועית כמו בסצינת הטביעה בשוקולד בסרט שלי, לא איכפת לי. אם גונבים ממני רעיונות אני ממציא רעיונות חדשים.

שני סרטי האחרונים, מיטורי האור-גניום וסרט מתוק לא הוצגו ביוגוסלביה, ואחרי שעזבתי ב-1972 הפסקתי להראות שם את סרטי האחרים. כמה מנציגי מור-לדתי בחוץ-לארץ ירדותיים מאוד כל-פי, ואחרים לא. אבל נתנו לי להבין שהדלת אינה סגורה בפני לגמרי. גם אם מבחינה פוליטית המצב נוח עבורי היום, קיימת בעיית הכסף. מה גם, שליפי קצב חילופי-הגברי במיטרים שם. גם אם פוליטיקאי מסויים מחבב אותך יש סיר-כוי סביר שייעלם מן המפה אחרי כמה חודשים.

גדלתי על ברכי הסוציאליזם ועל הרעיונות הקומוניסטיים. במערב אני מציג את עצמי בפני האנשים: "אני בא מעולם העתיד שלכם. ראיתי את העתיד וזה לא עובד". אני חושש שעדיין לא הגיע הזמן להשתלטות הסוציאליזם על העולם. אין כפי תשובה לבעיות הכלכליות היום בי-עולם. הקאפיטליזם האמריקאי קרוב יותר לאידיאלים המהפכניים הישנים, של הגר-שמת שיוויון לכולם, ושל השבעת רעברי-גם של ההמונים.

בסרטי רואים אדם יוצא כשהוא מבו-הל ונרעש מתוך באר וצועק: מהרו, קחו את אחי לבית-החולים יש לו סכין בראש! אחר כך מסתבר שמי שתקע את הסכין בראשו זהו האח בעצמו. זו דמותה של ארצי: אח מכה אח ואחר כך רץ להציל אותו.

הבמאי היוגוסלבי דושאן מאקאבייב צוהל שוב. אחרי שבע שנות שיתקה הציג בקאן את מונטנגרו, סירטו החדש וזכה להצלחה, אפילו מיסחרית. בראיון מיוחד שהעניק להעולם הזה סיפר על תלאתיו בדרך להגשמתו, על יחסו לסוציאליזם ועל יחסו של המישור בארצו אל סר-טיו, ואין כימעט בא לעשות סרט בי-ש-ראל.

מספר מאקאבייב:

במשך שבע שנים כתבתי כשני תריסרי

במאי מאקאבייב כמעט בישראל

סרטים. דיברתי עם אלף ומהא מפיקים ובכל פעם שנידמה היה לי שהנה מצא-תי את המממן לסרטי וכי אני עומד כמו רגליים את תוכניותי, מצאתי את עצמי להדלת ומוצא את עצמי שוב בחוץ. כש-היית בפאריס הוצע לי אפילו לבוא ל-ישראל. בא אלי המפיק שלמה מוגרבי ואמר לי — מדוע לא תבוא אלינו? ובי-אמת, מדוע לא — היה לי אפילו סיפור